

Identifikation af forsinket pragmatisk udvikling med brug af (video) observation og analyse

The CONVERSATION Model (konversationsmodellen) indeholder 12 pragmatiske aspekter, hvor børn med høretab kan have særlige udviklingsbehov. For hvert aspekt i The CONVERSATION Model giver dette dokument forslag til, hvordan logopæden ved hjælp af observation – gerne med brug af videooptagelse (10-15 minutter) kan studere barnets samspil med andre og få øje på det, som barnet mestrer, og det, som barnet potentielt har brug for støtte til omkring de pragmatiske færdigheder.

Dokumentet udgør et uddrag af kataloget: *"Høretab og pragmatiske færdigheder hos førskolebørn (4-6 år) – Information og vejledning til logopæder i den pædagogisk psykologiske rådgivning"*. Dokumentet kan benyttes som en opsummering og give et hurtigt overblik over forslag til (video)observation og analyse til Identifikation af potentiel forsinket pragmatisk udvikling hos børn med høretab. Dokumentet bør dog ikke stå alene, men anvendes som supplement til kataloget. I kataloget findes en beskrivelse af The CONVERSATION Model og sammenhængen mellem modellen og observationsforslag

Forslag til observation (med videooptagelse) præsenteret i kataloget er valgt af VISO KaS-leverandører fra Hørerådgivningen – Børn & Unge. De er udvalgt med afsæt i flere metodiske tilgange samt specialisternes mange års erfaring på høreområdet.

(Video)observationerne kan hjælpe med til at se nærmere på relationerne – både mellem børnene og mellem voksne og børn. Desuden kan man vurdere, om de fysiske rammer er trygge og understøttende for barnet med høretab, og om de tilrettelagte aktiviteter er meningsfulde.

Video kan tages med mobiltelefon/tablet og give et objektive billede af barnets pragmatiske færdigheder i struktureret og ustruktureret samspil med andre i hverdagen – fx lege, spille spil, spise madpakker osv. Det er vigtigt, at optagelserne er accepteret af barnets forældre og foregår på etisk forsvarlig vis. Logopæden, det pædagogiske personale i dagtilbud og forældre kan evt. se og analysere videoen sammen. Med flere optagelser kan man desuden følge barnets udvikling og blive klogere på, hvad der lykkes i hvilke situationer, og hvordan de voksne bedst kan støtte barnet. Videooptagelserne kan evt. suppleres med sprogtest og tjeklister om barnets udvikling af pragmatiske færdigheder i hverdagen (se mere herom i afsnit 1.3 i rapporten "Høretab og pragmatiske færdigheder hos førskolebørn (4-6 år)".)

Læs om regler for GDPR ved brug af video i dagtilbud i tjeklisten nedenfor.

Tjekliste ved brug af video i dagtilbud

Tjeklisten sikrer, at I overholder databeskyttelsesreglerne (GDPR) i forbindelse med brug af videooptagelser af børn og medarbejdere.

Det er tilladt at benytte video som en del af den faglige indsats målrettet et barn med høretab i pragmatiske vanskeligheder.³

Informér forældre og medarbejdere om, at I benytter video, hvorfor I bruger video, hvem der ser videoen, og hvornår den slettes.

Informér forældre til andre børn i institutionen om, at der sker videooptagelse i tilbuddet, men at deres børn ikke er genstand for indsatsen. Gå i dialog med forældrene om evt. bekymring.

Undersøg, om din kommune har særlige guidelines på området. Ellers er følgende retningslinjer gældende:

- Vurdér, om optagelsen er nødvendig.
- Er der praktiske forhold, der taler imod brug af video?
- Benyt ikke private enheder (tablet/telefon).
- Sæt en kode på enheden, som benyttes til video.
- Sørg for, at enheden er krypteret.
- Opbevar optagelsen på en enhed, hvor uvedkommende ikke har adgang.
- Lav en liste over, hvem der har adgang til enheden.
- Slet optagelserne straks efter, at de ikke er nødvendige længere.

1) Lovhjemmel: art. 6, stk. 1, litra e.

2) Oplysningspligt: art. 13

3) Undersøg, om der er udviklet særlige retningslinjer for brug af video i din kommune.

Forslag til (video)observation af kommunikativt samspil

Observér og analysér en situation, hvor barnet deltager i en aktivitet med jævnaldrende børn og kendte voksne. Vær opmærksom på, om barnet overhører andres samtaler (lyttemiljø). Se efter, om barnet behersker nedenstående punkter.

- Hvordan tager og følger barnet initiativer i samspil med andre (både børn og voksne)?
- Inviterer barnet andre ind i leg, og deltager barnet på lige fod med de øvrige børn i legen?
- Hvordan deltager barnet i rolleleg, eksempelvis i forhold til at fordele roller og sætte sig i andres sted?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af muligheder for samspil

Observér og analysér en situation, hvor barnet leger med andre børn. Se efter, om barnet behersker nedenstående punkter.

- Hvordan er barnets mulighed for at overhøre det, de andre siger? (lyttemiljø).
- Hvordan er barnets mulighed for at interagere i leg med andre børn?
- Hvordan svarer barnet på de andres initiativer?
- Hvordan byder barnet selv ind?
- Hvordan svarer legekammeraterne på barnets initiativ?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af nonverbal kommunikation

Observér og analysér en kort (video)sekvens, hvor barnet indgår i samspil med andre børn og kendte voksne. Hav fokus på den nonverbale kommunikation. Tag evt. lyden væk ved brug af video. Se efter, om barnet behersker nedenstående punkter.

- Hvordan er barnets nonverbale kommunikation (mimik, gestus og kropssprog)?
- Afspejler mimik og gestus barnets tilstand og følelser?
- Hvordan er barnets opmærksomhed på andres mimik/nonverbale kommunikation?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af verbal kommunikation

Observér barnet i et struktureret samspil (den voksne deltager i legen) og et ustruktureret samspil (barnet leger uden voksendeltagelse med andre børn). Det kan være meget forskelligt, hvordan barnets legekompeterencer og sprogbrug kommer til udtryk i strukturerede og ikke-strukturerede situationer/leg. Derfor giver det et mere retvisende billede at optage begge situationer. Se efter, om barnet behersker nedenstående punkter.

- Taler barnet i et normalt stemmeleje, dvs. med en tydelig og hørbar stemme?
- Kan barnet give forståelige instrukser?
- Benævner barnet egne initiativer, fx "Jeg vil hente cyklen"?
- Kan barnet fortælle om egne oplevelser?
- Kan barnet bede om hjælp på en alderssvarende måde?
- Kan barnet bede om forklaringer?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af øjenkontakt og blikretning

Observér, hvornår barnet eksempelvis taler eller interagerer med et andet barn eller voksen.

- Hvordan er barnets øjenkontakt?
- Har barnet øjenkontakt med samtalepartneren, når barnet taler?
- Har barnet øjenkontakt med samtalepartneren, når samtalepartneren taler?
- Hvordan er øjenkontakten, når barnet lytter – stabil/vigende?
- Hvad karakteriserer situationen, når øjenkontakten er god?
- Støtter den voksne barnet ved at søge øjenkontakt, følge barnets blik og pegninger?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af reparationsstrategier

Observér barnet i leg med andre børn. Lyt til barnets ytringer i dialogen/legen.

- Gør barnet opmærksom på, at det ikke har hørt eller forstået det, der er blevet sagt?
- Tager barnet initiativ til samspil?
- Kan barnet svare på et spørgsmål og samtidig lægge op til videre dialog?
- Kan barnet finde på nye ideer for at holde legen/samtalen i gang?
- Kan barnet benytte pauser korrekt i samtalen?
- Støtter de andre børn op om reparation af samtalen?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af samtalestrukturer

Observér barnet i leg med andre børn. Lyt til barnets ytringer i dialogen/ legen.

- Lytter barnet til samtalen?
- Kan barnet følge/blive i samtalen?
- Skifter barnet hyppigt emne?
- Har det nye emne en sammenhæng med det foregående emne, som samtalepartneren kan følge?
- Hvor mange dialogskift kan barnet deltage i inden for samme emne?
- Kan barnet initiere (nye) samtaleemner?
- Udviser de andre børn interesse for samtalen?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af anerkendelse i samtale

Observér barnet i dialog med andre børn.

- Lytter barnet til samtalepartneren?
- Set barnet på samtalepartneren?
- Bruger barnet anerkendende lyde (nåå, ihh, ej ...) på de rigtige steder i samtalen?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af turtagning

Observér barnet i dialog med andre børn. Observér, om barnet mestrer turtagningsprincipperne:

- Venter barnet på tur?
- Venter de andre børn på tur?
- Tager barnet sin tur?
- Tager barnet flere ture? (Hvor mange?)

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af barnets evne til at indlede samtale og benytte emneskift

Observér barnet i dialog med andre børn.

- Hvordan er lyttemiljøet i gruppen, er der mulighed for overhøring?
- Tager barnet initiativ til samtale om nye emner?
- Lytter de andre børn til barnets initiativer?
- Kan barnet følge andre børns interesse i valg af samtaleemner?
- Bryder barnet ind i samtale ved at tale om nye emner?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af barnets evne til mentalisering

Observér barnet i leg med andre børn.

- Tager barnet hensyn til de andre?
- Udviser barnet forståelse for de andre børns initiativer?
- Er barnet interesseret i de andre børns beretninger?
- Er barnet nysgerrigt og stiller spørgsmål?
- Reagerer barnet på den andens kropssprog?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT).

Forslag til (video)observation af barnet i interaktion med andre

Observér barnet i ustruktureret samspil/leg på flere tidspunkter og på tværs af aktører.

- Hvad sker der i interaktionen? Hvad gør barnet?
- Hvad gør den voksne? De andre børn?
- Er barnet en del af fællesskabet?
- Hvordan mødes barnet af de voksne og de andre børn? Med respekt og venlighed?
- Er det svært for barnet at indgå i samspil/leg? På hvilken måde?

Kilde: VISO-specialister fra Hørerådgivningen – Børn & Unge (inspireret af Marte Meo/AVT)